

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesia Cathedrali Cæsaravgvstæ. Ioannis Baptistæ Tvrricelli Responsum

Torricelli, Giovanni Battista

Romæ, 1656

De Cathedralitate Ecclesiae S. Saluatoris. Cap. Secundum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13380

cupant quos quidem auctores refert *decisio sub num. 86.*
Nunc aduersæ partis argumenta referamus.

De Cathedralitate Ecclesie S. Saluatoris.

Cap. Secundum.

Postquam bellica virtute inter Aragonum Reges clarus Alphonfus Hispaniarum cognomento Imperator, Cæsaraugustam à Mauris vindicauit, Petro Libranæ Cæsaraugustanæ Ecclesie cura commissa, Episcopalem sedem in æde Saluatoris semper fuisse non controuertitur.

N. 5. Ex hoc ultimo statu quingentis ab hinc annis, & ultra deducto validè inferri ad originariam, & primordiam eiusdem Ecclesie Cathedralitatem, donec plenè, & concludenter probetur contrarium; Supponit ipsa decisio sub num. 1. Maxime concurrentibus adminiculis ex quibus dicta præsumptio coadiuuetur *iuxta decis. 233. num. 2. par. 1. rec.*

N. 6. Primum autem adminiculum ex priuilegio Alphonsi Regis Castellæ, Alphonsi Maurorum debellatoris priuigni, elicitur, qui salutis anno 1134. nempe ab recepta Cæsaraugusta decimo sexto, concessionem ab Alphonso, & Ranimiro superioribus Regibus S. Saluatoris Ecclesie factas confirmas, eandem Ecclesiam inter ceteras antiqui nominis gloria celebres præclaram nuncupat, & ad eius leuandam paupertatem Ecclesias omnes intra Episcopatum Cæsaraugustanum positas, & S. Mariæ templum expressè donat.

De hac Alphonsi concessione nequit dubitari, cum in eiusdem Ecclesie Archiuio priuilegium inspici possit, & de eo mentionem faciant non modo auctores in decis. relati num. 5. sed etiam Bullæ Pontificum Eugenij III. Adriani IV. Alexandri III. & Alex. IV. in quibus donationes Alphonsi, & Ranimiri, & hæc ipsa posterioris Alphonsi concessio confirmantur.

Ex hac autem concessione plura deducuntur, quæ S. Saluatoris Ecclesie fauent; ad rem præsentem ea tantum ponderabimus,

59

bimus, quæ de eius antiquitate Princeps asseruit; Cum enim priuilegiū Sexto decimo post Mauros expulsos anno emanauerit, vtique Princeps antiquitatis nomine non cōmendasset, quæ ex Mezquita in Ecclesiam nuper fuisset conuerſa, sed eius famam longè ante Maurorum tempora viguisse colligitur, quæ non temporis, non Barbarorum iniurijs deleta ad Alphonsi Imperium euaserit, & pijsſimi Principis ad eius leuandam paupertatem animum excitarit. Ad hoc conferunt diuertæ enunciatiuæ Casaraugustanorum Præsulum, Arnaldi scilicet in donatione anno 1255. & Garzix in vnione duarum Ecclesiarum eidem Ecclesiæ facta, anno 1398. Item Martini Aragonum Regis in priuilegio huic Ecclesiæ anno 1400. concesso, qui ijsdem ferè verbis, quibus Alphonsus, Ecclesiæ huius antiquitatem, & nobilitatem declarant.

Iuris consulti in probationibus appellatione antiqui, annorum centum tempus intelligunt, *Ita Verall. decis. 28. nu. 4 par. 1. Crauctt. & alij relati per Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 3. n. 6.* Et licet verbum antiquum iuxta subiectam materiam accipiatur, attamen attento vsu loquendi, seu secundum ius comune, seu secundum consuetudinem vulgi, antiquum non dicitur quod quadraginta annorum metam non excedat, *Bald. cons. 370. num. 4. lib. 3.* In feudis verò, & concessionibus Principum antiquum dicitur quod tale à Principe fuit nuncupatum iuxta *Bald. cons. 310. num. 4. & d. cons. 370. eod. num. vol. 3.*

Quod igitur non sexdecim annis, sed pluribus ætatibus Ecclesiæ origo priuilegium præcesserit, assertionem Principis fit manifestum, qui & vetustatem, & dignitatem Ecclesiæ antiquitatis nomine simul expressit; Siquidem ex antiquitate nobilitatis argumentum desumitur; Vndè celebris illa contentio inter Aegyptios, & Scythas orta de gentis vetustate apud Iustinum *lib. 2.* atque inter eosdem Aegyptios & Phrigas legitur apud Herodotum in Euterpe: & vetustum pro nobili auctores non semel vsurpatum constat; antiquam enim

1 apud

enim Hesperiam dixit Virgil. Aeneid. lib. 1.

Terra antiqua potens armis atque ubere glebae.

Quem immitatus Silius initio sui Poematis,

Da musa decus memorare laborum

Antiqua Hesperia.

Idem Virgilius Aeneid. 4.

Et Troia antiqua maneret.

Et rursus eod. lib.

Carthago aut antiqua Tyrus.

Quibus in locis antiquam idest nobilem Seruius interpre-
tatur.

Accedit non incongrua observatio circa causam concessio-
nis, quam scilicet ex ipsis Principis verbis (unde conclu-
dens probatio deducitur ad Theor. Bald. in l. 1. C. de falsi-
caus. adiect. leg.) non nisi templi antiquitatem fuisse constat,
quæ cæteris Hispaniæ Ecclesijs præcellens Regiam liberali-
tatem in se convertit; Ideo cum narrata vetustas habeat se
per modum causæ ad id, quod in privilegio continetur, cõ-
cludenter probat Ecclesiæ existentiam ante Maurorum
tempora, quorum sub iugo longis calamitatibus eadem
afflicta asseritur ad tradit, per Bald. cons. 263. num. 3. vol. 1. &
Mascard. de probat. concl. 1234. num. 90. & seqq. præsertim
cum in re antiqua versemur, quo casu Principis verba, in
quibus eius intentio fundatur, plenè probant etiam in præ-
iudicium tertij, Craucet. de antiquit. temp. cap. 2. nu. 25. Ma-
scard. d. concl. 1234. num. 118.

Secundum Adminiculum clarissimi Historici, atque inter Ara-
gonensium rerum Scriptores facile Principis, Hieronymi
Zúritæ præbet auctoritas, qui in indicibus lib. 1. fol. 43.
Ecclesia, inquit, Casar-Augustana primis propagata Christiani-
tatis Religionis seculis sacra, & S. S. Valerij ac Braulij infulis, ac
ac Vincenij Martyris illustrata doctrinis, Sacrorumque Con-
ciliorum Sanctionibus orbis Christiani celebratione commemo-
rata, à nefarijs impij cultus vestigijs solemnibus ceremoniarum
Religione expiata, & Deo Opt. Max. Servatori ex voto quod
Impe-

7

Imperator pulcherrima, florētissima, Potētissimaque Urbis esse potius, festis laudibus instauratur, & consecratur. Et in Analibus lib. I. fol. 43.

Consecrata fuit Mezquita maior, & dedicata Ecclesia nostro Redemptori sub titulo S. Saluatoris eodem anno &c. Itaque in suo primo loco restaurata Sedes Cathedralis, que fuit valde nominata in primitiua Ecclesia &c.

Quibus ex locis, (quæ Beatissimæ Virginis Templo adaptari nequeunt: quippe expiatione non eguit Ecclesia, in qua vera Religio à Maiorum institutis nunquam deflexit, sed Christiana Sacra vel Maurorum tempore per Muzerabes seruata, testatur Hieronymus Blancas in Commentar. rerum Aragonensium fol. 11. & idem Zurita in indicibus anno 889. fol. 13) satis euidenter depræhenditur, Ecclesiam S. Saluatoris in Mezquitæ usum à Mauris conuersam & à Christianis iterum expiatam, & consecratam, ante Maurorum tempora, & in ipsa primitiua Ecclesia Cathedralem fuisse, siue eius denominationem ab Vrbe Cæsaraugusta absque expressione alicuius Sancti animaduertamus qua Cathedræ dignitatem indicari tradit, glos. communiter recepta in cap. quamuis verbo non extendit de præben. in 6. seu verba expressa attendamus quibus Historicus Cathedralem Sedem in suo primo loco restauratam memoriæ prodidit, nec enim præcedentis Cathedralitatis huius Ecclesiæ certius testimonium habere queat, verborum proprietati qui inheret; Cum aliud non sit, sedem in primo loco instaurare seu restituere, quam in eum locum vnde fuit sublata, eandem reponere ad tex. in l. 2. S. restituas, ff. ne quid in loco publ. & restituere (ait I. C.) videtur is, qui in pristinum statum reducit: quod sit siue quis tollat quod factum est, siue reponat id quod sublatum est.

Comprobatur adminiculum ex Maurorum, & Christianorum consuetudine: eos siquidem post Hispaniæ excidium præcipuas Ciuitatum Ecclesias in Mezquitas conuertere consueuisse, & generalia Hispaniarum Cronica memorant, & de

de proprijs Regnis testatur Petrus Aragonum Rex Primus in priuilegio concesso anno Domini 1096. incipien. Neminem latere &c. de quo *Franciscus de Aynsa rerum memorab. Ose. lib. 4. cap. 5. pag. 525. & Martin. Carill. in histor. S. Valer. fol. 240.* Hos verò Maurorum Mezquitas Christiano cultui è contra restituisse admonuit Blancas in *dd. Commentarijs fol. 130.* his verbis.

At verò ipse Alphonfus Rex cum primum Casaraugustiam introiuit Mezquitam maiorem, qui priscus semper mos fuit, à nefarijs cultibus purgari fecit, ac in eam Cathedralem Sedem consecrari.

Nec pijssimi huius Christianorum Regum instituti exempla deficiunt. Nam in Hispania, Sarracenis Cattalunia pulsus Carolus Magnus Vrgellensem Ecclesiam Gothorum, tempore conditam, & ab Infidelibus dirutam eodem loco instaurauit, & Sede ei restituta, Ludouico Caroli Magni filio Imperatore, Sisebutus Episcopus consecravit, vt habet Zurita Annalium lib. 1. fol. 6. & 8. sic Valentinam Ecclesiam à Mauris profanatam Catholicorum Regum iussu expiatam & consecratam meminit, *Bernard. Gomez in historia Iacobi Regis lib. 12. idemque de Ecclesia Hispalen. prodidit Alphonfus Morgad. historia Hispalen. lib. 4. fol. 114. & eodem lib. 4. in princ. & Carill. in aduertentijs ad histor. S. Valer. ult. aduertentia fol. 13. et de Ecclesia Toletana Mariana de rebus Hispanie lib. 9. cap. 16.*

Et extra Hispaniam capta Panhormo à Guiscardis, primum reintegratam in pristinum statum Archiepiscopalem Ecclesiam, quam Mauri in Mezquitæ vsum verterant, refert *Gaufrid. Menacus de Ruberti Guiscardi, & Rugerii rebus gestis, lib. 2. cap. penult.* his verbis. *Ecclesiam Sanctissima Dei Genitricis Mariae, quæ antiquitus Archiepiscopatus fuerat, sed tunc ab impijs Saracenis violata templam superstitionis eorum facta erat, cum magna deuotione Catholicè reconciliatam, dote, & ornamentis Ecclesiasticis auget.*

His ergo non dissonat Zuritæ traditio de Ecclesia Casaraugustana

stana

stana, cum enim dignitate ea cæteras antecelleret, & à Sa-
 racenis Mezquitam factam, & à Christianis in Cathedra-
 lem eandem restitutam facile suadet, seu relatam tempo-
 rum consuetudinem, seu iuris communis, à quo Princeps
 non recessisse præsumitur, dispositionem attendamus, qua
 cauetur, vt quæ Ecclesiæ olim Cathedrales aut bello, aut
 infidelium iniquitate suam dignitatem amiserint, dum cõ-
 modè fieri possit, in pristinum statum reintegrentur *ad Can.*
felix 16. quest. 1. et tradita per Moson. de Maiest. militan.
Eccles lib. 1. par. 1. cap. 15. in princ.

Alia plura nec leuis ponderis adminicula adducunt in hac cau. N. 8.

sa Scribentes, quæ in re tanta graui iudicio sapientia Patrũ
 expendet. Vnum non omitam videlicet, si Cathedralis
 B.M. Virginis Ecclesia extitisset, omnino inuerisimile esse,
 vt Rex Alphonfus in B. Virginem aprimè pius (cui statim
 capta Cæsaraugusta in eodem Templo summa populi læti-
 tia publicas de Mauris debellatis ab eo gratias actas testa-
 tur *Carill. annal. lib. 4. anno 1118. fol. 268.*) quam Ecclesiã,
 & Barbari veneratione habuere, ipse antiquis honoribus,
 & prærogatiuis, translata in Mezquitam Sede priuasset, è
 contra nihil veritati adeo congruum quam Cathedræ Di-
 gnitatem Ecclesiæ, in qua antea vigit, restitutam fuisse: id
 enim sanxit ius commune *d. Can. felix 16. quest. 1.* & verisi-
 milius dicitur, quod iuris communis dispositioni propius
 accedit *Aymon. cons. 35. nu. 24. Mantie. de coniect. lib. 6. tit. 6.*
num. 4. Quamobrem si in omni materia, quod verisimile
 est amplecti dehemus, verisimilitudo enim probationem
 alias minus concludentem sustinet *Tiraquell. in præfat. ad l.*
si unquam num. 51. Surd. cons. 489. num. 9. Gregor. decis. 245.
à num. 7. quod autem inuerisimile est præfert imaginem fal-
 sitatis *Abb. Falin. et communiter DD. in d. cap. quia verisimile*
de præsumpt. Surd. cons. 61. num. 37. et 38. et cons. 132. nu. 21.
 contra Ecclesiam S. Saluatoris respondere profecto nequeat,
 qui à verisimili non deflectat contra *reg. tex. in cap. quia ve-*
risimile de præsumpt. l. in obscuris de reg. iuris, et l. cum in te-

B

stamen-

stamento ff. de reb. dub. Quare ex his fundamentis huius partis causam potiore omnino existimo.

Nec obstant quæ aduersus ea respōdit Rota d. decis. 353. par. 5. recent.

N. 9. Et in primis præsumptionem resultantem ex posteriori atque diuturno statu Cathedralitatis elidi ex probatione anterioris status contrarij *ad l. final. in princ. ff. quod metus caus.* Quia respondetur, hanc anteriorem Ecclesiæ S. Mariæ Cathedralitatē ex adductis in primo capite nequaquam probari vt infra constiterit.

N. 10. Similiter non obstat quod contra primum adminiculum adducitur à num. 89. vbi transumptum priuilegij ab Alphōso concessi Ecclesiæ S. Saluatoris non esse in forma probāti, & quatenus iuris solemnitatibus non deficeret, non esse extractum ab Archiuio publico: Demum enunciata in dicto priuilegio antiquitatem Ecclesiæ S. Saluatoris referendam esse ad Ecclesiam Cathedralem Cælaraugustanam in abstracto, quæ antiquissima conceditur non autem ad hanc, vel illam materialem Ecclesiam. Nam quo ad legalitatem priuilegij sanè eius auctoritas ex allegatis auctoritatibus, & Bullis Apostolicis satis confirmatur, & notissima est regula, informitatem scripturæ in antiquissimis suppleri adminiculis. *Caputaquen. decis. 234. numer. 2. par. 1. Merlin. decis. 572. num. 3. & par. 4. diuers. decis. 717. num. 5. vers. non obstat, & recent. par. 2. decis. 418. nu. 5.*

Quò verò ad auctoritatem Archiuij Ioannes Arruegò in libro nuperrimè ædito de Cathedra Episcopali Cæsaraugustæ *cap. 20. per tot.* luculenter probat in pluribus iudicijs, & causis cū ipsa Ecclesia del Pilar agitatis Aragonensia Tribunalia dictum Archiuium publicum agnouisse; Vndè infertur scripturas, & libros Ecclesiæ etiam informes ex eo extractas fidem facere *cap. ad audiētiam, & ibi glos. in verb. censualem de prescript. Authentic. Ad hac, & ibi glos. in verbo publico C. de fide Instrumentorum Alexander cons. 92. num. 6.*

vol. 2,

vol. 2. Mascard. de probat. conclus. 111. numer. 9. & 10. & conclus. 975. num. 50.

Nec verba priuilegij relationem patiuntur ad antiquitatem Ecclesiæ Cæsaraugustanæ in abstracto, cum de Ecclesia Sãti Saluatoris expressè enuncientur, vt infra latius deducã: Quarè cum in verbis nulla sit ambiguitas significationis quæstio non est admittenda *l. ille aut ille 25. & l. non aliter 67. de legat. 3.* nimia enim subtilitas subuertit veritatem ad *l. si quis heredem in fin. C. de instit. & substit. & l. penult. C. ad Trebell.*

Quod autem priuilegium à nouo Principe de rebus Aragonensibus minus instructo, & ad partis instantiam emanauerit, vt obijcit eadem decisio *sub num 95.* nec verisimile videtur, nec enunciatiuæ vim adimit; Principis enim ignorantia in rebus proprijs facilius, quam proximi, & æmuli Regni præsumenda est si in memoriam reuocemus *Æxiphil.* admonitum in vita Augusti videlicet, eos qui Principatum tenent, omnia potius quam ea, quæ ad se spectant, intelligere. At verò accedit insignis templi huius dignitas, quæ etiam in primitiua Ecclesia latè claruisse testatur *Zurita dicto anal. lib. 1. fol. 43.* Item locus, in quo emanauit concessio non enim in Regno Castellæ aut remota Prouincia, sed in ipsa Vrbe Cæsaraugusta Ecclesiæ priuilegia Alphonsus confirmauit ex quibus valida coniectura resultat, eiusdem antiquitatem, & conditiones Principem non latuisse, vt arguit *Rota decis. 222. numer. 1. par. 3. recent.* Addatur ex ipsis verbis Priuilegij: *Ego Idelphonsus mecum considerans &c.* apertè colligi non suggestionem partis sed propria pietate excitatum Principis animū ad Ecclesiæ huius aliarumque sui Regni leuandam paupertatem, ex quo sequitur optimam notitiã de eiusdem statu Principem habuisse *iuxta Rotam decis. 405. num. 2. par. 1. rec.*

Postremò ponderetur narratiuam Alphonsi de antiquitate, & excellentia huius Ecclesiæ in donatione Arnaldi Cæsaraugustani Episcopi, & in Vnione per Garz. Episcopum fa-

ta, & in priuilegio Martini Regis, & ab alijs in alijs actibus tanquam eorum causam finalem iisdem verbis repeti; nec dubitatio supererit, quia in enunciatiua adeo antiqua, tot adminiculis adiuuata, & publicis monumentis repetita, etiã ad instantiam partis emanasset, plenissimam probationem faciat ex his quæ congerit *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo donatione largitus num. 100. & seqq. C. de reuocan. donat. Verall. decis. 337. num. 6. par. 3. Buratt. decis. 323 num. 9. & 10. & ibi adden. lit. C.* Item addentes ad eundem Burattum *decis. 172. littera D. Gregor. decis. 407. num. 5. & ibi Beltram. num. 6. in fin. Merlin. decis. 148. num. 3. Rota rec. par. 1. d. decis. 405. num. 3 & decis. 223. num. 3. par. 2.*

N. II. Contra secūdam adminiculum ex Zuritæ auctoritate desumptum eiusdem Zuritæ testimonium prætenditur, qui in indicibus anno 889. fol. 13. hæc habet. *Casar augustæ satis constat, reliquis sacris adibus sine tectis depopulatis, sanctum, & religiosissimum templum D. Mariæ Virgini dicatum, quod valgo de Pelari nuncupatur miseris illis temporibus sanctitatis religionis, & consilij publici tanquam sacram aram, & perfugij portum nostris fuisse: unde & Eleca, & Seniori, ac superioribus posterioribusque Episcopis, & ecclesiastico catui sacrosancta ea edes sedem ac domicilium præbuit, & maximos honores eius Fani antiscitis semper habitos, & vetustis tabulis, & memoria superiorum temporū pro certo affirmare possumus &c.*

Ex his enim verbis argumentum hauit Rota in *decis. sub numer. 109.* pro Cathedralitate Ecclesiæ del Pilar etiam ante Maurorum inundationem, cum enim Eleca, & Senior primi fuerint Episcopi sub Maurorum tyrannide, ijs verò, & superioribus Episcopis Ecclesiam B. Mariæ sedem præbuisse historicus asserat: verbum illud *superioribus* ad Episcopos Elecæ, & Senioris antecessores qui sub Gothorum gentiliumque Imperio in Ecclesia B. Mariæ resederunt, referri & ex perpetua Episcoporum Sede in eadem Ecclesia eius Cathedralitatem luculenter probari videtur; ideo ad conciliandam historiæ contrarietatem ex hoc loco interpretata-

pretationem recipere alia duo loca Rota existimauit quasi hic principaliter, alibi verò incidenter, & perfunctoriè Zurita loquitur: vt scilicet ijs duobus locis tradere intelligat Regem Alphonsum ex voto expiari, & consecrari fecisse Mezquitam Maurorum, & in ea Deo Opt. Max. instaurasse Ecclesiam Cæsaraugustanam Sedemque Cathedralem ad primum dignitatis locum restituisse, & sic non agat de Ecclesia materiali aut Cathedrali Sede in quantum pendet ab aliquo loco, sed de Sede Cathedrali in abstracto, & independenter, & de Ecclesia spiritualiter sumpta quatenus est fidelium collectio *ad rex. in cap. dudum 3. quest. 6. & Can. Ecclesia de consecrat. distinct. 1.*

Verum allegatus Zuritæ locus Ecclesiæ S. Saluatoris fauet magis quam aduersatur: nec repugnat ijs, quæ infra in indicibus *fol. 52. et annal. lib. 1. fol. 43.* apud eundem auctorem leguntur, si rectè percipiatur verborum sensus, nec aliena interpretatione corrumpatur.

Animaduertendum igitur Zuritam eo loco conditionem describere, in qua Respublica Christiana, occupata à Mauris Hispania, constituta esset, ideo postquam narrauit historicus antiquam religionem à populis oppressis licet, & longa seruitute afflictis incorruptè seruata: adiecta verba sanctitatem, et venerationem testantia qua vel illis temporibus Beatiss. Virginis templum habitum est, non nisi ad Maurorum tempora referri possunt, seu præcedentia inspiciamus, à quibus oratio subsequens declaratur *l. quoties ubi Bartol. C. familie ercisc. l. si seruus plurium S. fin. de legat. 1. Parisius conf. 111. num. 40. lib. 1. & conf. 79. num. 17. lib. 3.* seu pronomen tempori adiectū, miseris illis temporibus, quod demonstratiuum est, et relatiuum ad superius *d. l. generali. ter ff. de off. Presid. l. nemo 58 ubi Bartol. et Bald. ff. de hered. insituen. Nat. conf. 678. num. 23. Surd. conf. 308. numer. 16. Honded. conf. 4. num. 37. et seq. lib. 1. Buratt. decis. 715. num. 4.* Seu denique verba illa tanquam sacram aram, et per fugij Portum attendamus, quibus manifestè exprimitur Cæsaraugu-

augustanos Præsules propria Sede Mauris imperantibus pullos ad Ecclesiam del Pilar B.V. præsidio tutam confugisse, hoc enim sensu perfugij verbum vsurparunt auctores, *Cicero ad Brut. fuga Porcus erat in tuis Castris, & perfugium salutis in tuo exercitu*, & *Liu. lib. 2. nullum propius perfugium erat.*

Hoc posito quæ adiecit historicus de Elecæ Senioris, et superiorum posteriorumque Episcoporum Sede in Ecclesia B.M. Virginis, de iisdem temporibus sunt accipienda: Continuat enim oratio, et quia tunc temporis vna religionis tutela Beatiss. Virginis templum extitit, in eo Episcopos, donec Maurorum iugum Vrbs tulit, sedem legisse indicatur; dicitio enim *unde* quo sensu ibi ponitur, vel illatiua est *ad text. in S. Apium quoque instituit. de rerum diuis. et l. malum 242. ff. de verb. signif.* vel causam reddit, non aliter ac si dictum fuisset ob eam causam, & Elecæ & Seniori &c. *ad text. in l. mulieris 13. et l. censere 111. vbi in iisdem terminis vsurpatur ff. de verb. signif. et decis. 323. num. 59. par. 6. recent.* vel orationem concludit, & ideo tanquam accessoria non ampliat neque immutat superius dicta prout de dictione *Itaque tradit Rota ead. par. 6. recent. decis. 129. num. 17.*

Quod si alius sensus admittatur, videlicet Episcopos Cæsaraugustanos non modo Maurorum tempore, sed perpetuò in Ecclesia B.M. consedisse: quatenus in Episcopis, qui Seniore, & Elecam antecesserunt id possit verificari: in ijs qui subsequuti sunt profecto nequit habere locum, cum à Maurorum excidio in Ecclesia S. Saluatoris Episcopos Sedem habuisse constet. Cum autem ea verba, & posterioribus Episcopis accipienda sint de ijs, qui Maurorum tempore Elecam sunt subsequuti *ad text. in l. 1. §. lex falcidia ff. ad l. falcid. & tradita per Ruin. conf. 165. num. 10. vol. 2. Gabriel. conf. 178. nu. 42. vol. 2. Onded. conf. 97. n. 16. vol. 1.* utiq; verbum superioribus ad Episcopos, qui Elecam & Seniore per eadem tempora præcesserunt referendū, nam idem thema debet retineri iuxta *Rot. in decis. 601. nu. 4. par. 3. recent.*
per

et

per tex. in l. non ad ea ff. de condit. & demonstrat. & quæ vnica
 structura verborum continentur, diuerso iure censi non
 debent iuxta eandem Rot. decis. 11. nu. 1. par. 4. tom. 2. recent.
 consonant. tex. in l. quamuis C. de impuber. & tradita per Dec.
 conf. 92. num. 2. Caesar. de Grassis decis. 4. num. 9 de testam. Gre-
 gor. decis. 191. num. 2. & par. 2. diuers. decis. 237. num. 1. & de-
 cis. 1. numer. 6. par. 2. rec. & decis. 473. numer. 13. par. 4. tom. 2.
 & verba secundum subiectam materiam accipi debent Pa-
 ris. conf. 26. num. 119. vol. 2. Gabr. conf. 61. num. 2. vol. 2. Surd.
 decis. 2. num. 13. & decis. 11. numer. 16. & decis. 272. numer. 1.
 & rec. par. 6. decis. 4. num. 7. & decis. 252. num. 5. & decis. 599.
 num. 10. & seq.

Nec refragatur quod supponit Rota primos Cæsaraugustæ
 Episcopos post Maurorum inuasionem Elecam, & Senio-
 rem fuisse ex quo traditio Zuritæ de Senioris, & Superio-
 rum Episcoporum Sede in Ecclesiæ B. Mariæ non nisi ad Epi-
 scopos, qui sub Gothorum, & Gentilium imperio Senio-
 rem præcesserunt, videtur referri posse.

Quia suppositum non alio nititur fundamento quam quod de
 alijs Episcopis qui inter Bentium, & Seniore intercesse-
 rint, monumenta deficiant. Quid autem mirum si æqua-
 lis scriptor illis temporibus nullus extat? & occupato à
 Mauris Aragoniæ Regno tum singulorum gesta, tum publi-
 ca monumenta rerum si quæ extiterant profus interiere?
 vt in Indicibus ad annum 758. idem Zurita testatus est;
 profecto huius argumenti leuitatem agnouit Rot. in dec. sub
 n. 107. at nullius omnino pöderis in re præfenti id fateri ne-
 cesse est, si Cæsaraugustam anno 716. à Mauris captam, &
 à Bentio postremo regnantibus Gothis Cæsaraugustæ Epi-
 copo desertam fuisse Seniore verò testimonio Murilli, Ec-
 clesiæ del Pilar acerrimi defensoris, anno vigesimo octin-
 gesimo ordinatum animaduertatur: quod temporis spa-
 tio Bentij Episcopatum, & Senioris intercedente Ecclesiam
 Cæsaraugustanam vacasse, à veritate alienum apparet si le-
 gatur idem Zurita in Indicibus ad annum 889. vbi Reli-
 gionis

gionis Christianæ ex quo fidei hostes Hispaniarum potiebantur, eum fuisse statum memoriæ prodidit, vt, & si oppressos seruitute atque afflictos piorum cætus tenerent, in his tamen Ciuitatibus quibus Episcoporum sedes stabilitæ fuerant, & Archiepiscopi, & Episcopi p̄sident, & terminatas Diœceses ab Vuamba Gothorum Rege definitas obseruarent.

Postremò quæ in confirmationem secundi adminiculi de Maurorum, & Christianorum consuetudine in primoribus Ecclesijs profanandis, & restituendis adduximus, ex obiectis in *decisione sub num. 101. & seqq. & num. 113.* nequaquam destruuntur.

Quod enim dicitur non constare hanc consuetudinem in Ecclesia S. Saluatoris fuisse seruata, tollitur allegato testimonio, Zuritæ de Mezquitæ maioris expiatione, & restitutione sedis in eundem locum in quo antea fuerat; Restitutio enim supponit priuationem, & rursus priuatio habitum *Buratt. decis. 160. num. 5. cum alleg. per Rot. in Meliten. Parochialis 21. Iunij 1650. S. 1. coram Illustriss. Bichio, & in Cracouiens. dismembrationis Decimarum 3. Iunij eiusdem anni, coram Illustriss. Verospio.*

N. 12.

Accedit testis Martin. Carillus in histor. S. Valer. fol. 140. expressè asserens, S. Valerij tempore Cæsaraugustam plures Ecclesias habuisse; Cathedralē verò fuisse vbi hodie conspicitur, deinde Maurorū tempore profanatam, & in Mezquitæ vsum conuersam, tandem Vrbe à Barbaris vindicata, pristinam sedis dignitatem recepisse. Quod idem annal. lib. 4. anno 1118. fol. 268. post narratam Cæsaraugustæ deditioem confirmat his verbis. *Nominauerat Rex Alphonsus Episcopus Petrum Libranam, qui maiorem Maurorum Mezquitam consecrauit titulo S. Saluatoris, quo ante nuncupabatur, Ex quibus constat d. Ecclesiam, & Cathedralē ante Maurorum Imperium fuisse, & hoc ipso titulo S. Saluatoris denominatam.*

Neque Carillus in secunda impressione histor. S. Valerij in 3. ad-

3. aduertentia suam sententiam retractauit, vt habet *decis. sub num. 112. & seqq.* Namque iterum scribere iussus, licet rem aliquo temperamento, ac moderatione repetat, veritatem tamen ratione qualibet antiquiorem habuit, quam obiectioni quartæ respondens his verbis nobis proposuit: *Quod dixi SS. Vincentij, & Valerij tempore Ecclesiam Cathedralē, vbi nunc est extitisse: id fusius probare possem, & obiectionibus respondere, quibus Cathedralis Ecclesie ius impugnetur. In presentia ommitto, vt disputationibus abstineam quamuis contentiones huiusmodi sanctæ sint, & ad fidelium pietatem excitandam &c.*

Mox de Hispalensi Ecclesia subiungit *Vidimus eã primam Ferdinandi Serenissimi Regis curam post Mauros Hispali exactos circa res Ecclesie fuisse, & Mezquitam maiorem Mahometica superstitione expiatam Deo consecrassē antiquo Ecclesie Cathedralis titulo &c. Quod idem nos Casar Augustæ, vt nostri historici prodiderunt, contigisse contendimus.*

Quæ verba manifestum faciunt, auctor ne post Superiorum præceptum quæ in historia S. Valerij scripserat, reuocauerit, an confirmauerit, & de Ecclesia S. Saluatoris, quæ sentiret, apertè protulerit.

Quod autem asseruit Aynsa Episcopales sedes nunquam antiquis Ecclesijs restitutas, sed potius in Mezquitis Maurorum collocatas fuisse, Cordubensis Ecclesie exemplo id confirmans, vt notat *decisio sub num. 113.* neutiquam officit veritati, tum grauissimi auctoris Hieronymi Blancae testimonio subnixæ, qui in comment. rerum Arag. d. fol. 130. priscum hunc morem semper fuisse tradidit: tum adductis Ecclesie Vrgellensis, Hispalensis, Toletanæ, & Panhormitanæ exemplis, quibus Ecclesie Osetanæ historia non disfidet, quam antiquitus Cathedralē, Maurorum tempore in Mezquitam conuersam, demum à Petro Rege in Cathedralē, ac pristinum statum restitutam fatetur idem Aynsa *rerum memorab. Oset. lib. 4. cap. 1. fol. 505.* vbi vel se corrigat, vel ipse sibi contradicit: Et conueniunt quæ de Ecclesia

C

Valen-

Valentina scripsit *Bernard. Gomez. in histor. Jacobi Regis lib. 12 in princ.* ubi hanc Maurorum, & Christianorum consuetudinem euentendi, & restituendi Cathedrales in Ecclesia Valentina ad oculum expressit his verbis, *Iamque Rege, & aliis maximas Christo gratias ob expiatam in ea Vrbe impietatem Mahumetanam, & veram Christi Religionem inductam reddentibus, ipsamet ades in honorem, & nomen Beatissima Virginis, & Matris consecrata fuit post tot illius mutatas olim appellationes, quarum prima Romanorū tempore ut ex lapidibus incisis, aliisque vestigiis, & monumentis litterarū Colligere est Diane fuit. Deinde occupantibus Hispaniam Gothis, & Religionem Christi suscipientibus, Seruatoris ut creditur: Post Saracenis Regnum cū reliqua Hispania inuadentibus Mahumeti: Rursus Ruizio Diazio cognomento Cidi, strenuo Castelle Regulo, qui eandem Urbē ex Saracenorū manibus eripuit, ac Christianis restituit, Diui Petri: sed breui recuperantibus postea Urbem Saracenis iterum contaminata Mahumetto cessit, quo ad Iacobus denuo expiatam illam Sac. Virgini in perpetuum dicauit.*

Hinc quatenus in Ecclesia Corduben. contrarium contigerit, vnicum exemplum neque dictæ consuetudinis veritatem destruit, neque eiusdem in Ecclesia Cæsaraugustana obseruantiam excludit; prout vnus Aynsæ auctoritas in re, quæ communi scriptorum traditioni aduersatur, non meretur attendi; Maximè cum de Ecclesia Cæsaraugustana idem, quod Carillus, & Zurita vel ipse senserit quorum sententiã non retulit simpliciter sed manifestè approbavit; dum enarrato Cæsaraugustanæ Ecclesiæ statu, quem, & Maurorum, & posterioribus, ac superioribus temporibus eam sortitam Carill. & Zurita Scripsere, idem Ecclesiæ Ossetanæ euenisse subiungit, quæ verba eandem omnino in diuerso casu censuram indicant ad *text in l. cum hi S. sed, & si pluribus ff. de transact. Bald. cons. 94. num. 2. vol. 3. & Rota rec. par. 4. tom. 3. decis. 572. num. 3.*

N. 13. Postremò quæ circa Ecclesiæ structuram Mezquitæ potius, quam

quam antiquo templo accedentem, habentur in *decis. sub num. 102.* ipsa facti veritas tollit: cum Ecclesiæ moles ardua, conspicua, & Crucis similitudinem præferens, vt ex testiu depositionibus constat, & *Murilli descriptione in tract. de excell. Casar augustæ cap. 27.* Mezquitarum structuræ conuenire non possit, quas obscuras atque humiles neque instar Crucis edificatas agnouit ipsa *decisio sub nu. 12.*

Nec refragatur Ecclesiæ huius caput septentrionem respicere contra antiquum Ecclesiarum morem, quas ad Orientem sitas communis SS. Patrum probat auctoritas.

Nam quidquid sit de huiusmodi consuetudine, eam demum tunc obseruatam accipere debemus quando situs id patiebatur, & commodè fieri poterat, quemadmodum admonet *S. Paulinus Epist. 12. ad Seuerum, Azor. instit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 3.* & multas ex antiquissimis Urbis Ecclesijs ad Orientem minime versas videmus: ipsumque Sacellum del Pilar Sanctissimæ Virginis Imaginem ad occidentem vt audio positam exhibens; Altare verò ad septentrionem conuersum: Quod tamen Sacelli antiquitatem dubiam non reddit, prout non dubitatur de Ecclesiæ Taraconen. Oscan. & Valentiniæ antiquitate etiam si in ijs Altare maius ad septentrionem sit collocatum.

*Confutatio eorum quæ pro Cathedralitate
Ecclesiæ del Pilar adducuntur,
Caput Tertium.*

Firmata ex præsentis statu, cui ponderata adminicula suffragantur, etiam anteriori, & primæua Cathedralitate Ecclesiæ S. Saluatoris, superest refellere quæ pro Ecclesiâ B. Mariæ del Pilar primo capite proposuimus.

Itaque ad primum argumentum quod P. Lezana ingeniosè N. 14. excitat facilis mea sententia est responsio, non enim quia Ecclesiâ à B. Iacobo fundata fuerit, vel quia Apostolus in